

Múdre hračky

Akú hračku ste kúpili svojmu dieťaťu na Mikuláša? Nejakú farebnú, hučiacu a drahú, ktorá skončí na kope ďalších nepoužívaných? Hračky však môžu byť aj iné – také, pri ktorých deti spoznajú nejaký zaujímavý fyzikálny jav či objavia tajomstvo prírody. **BEATA PUOBIŠOVÁ** týmto hračkám, ktoré sa volajú vedecké, zasvätila časť života.

Predstavte si, že učiteľ na fyzike vysvetľuje učivo o ťažisku s papierovým vtáčikom na nose. „*Deti si takéto učenie zapamätajú na celý život – na rozdiel od biflovania poučiek alebo pokusov na kovových modeloch,*“ hovorí Ing. Beata Puobišová. Dodnes si pamätá deň, keď na ministerstvo školstva, kde v tom čase robila, prišla RNDr. Katarína Teplanová a s nadšením rozprávala o vytvorení Slovenského centra vedy pre všetkých. Také centrá interaktívneho poznávania sú po celom svete a približujú vedu hravou formou. Z tohto nápadu vznikol projekt SCHOLA LUDUS – škola hrou, ktorý sa snaží priniesť do vyučovania netradičné postupy, aby sa deti zbytočne nedrviili encyklopedické údaje, ktoré si môžu nájsť na internete, ale naučili sa pozorovať, rozmýšľať a zovšeobecňovať... Vtedy Beate Puobišovej zasvietili oči – áno, to by sa páčilo aj môjmu otcovi... Dlhé roky totiž pôsobil ako riaditeľ Ústavu vynálezcovstva a priemyselného práva na Slovenskej vysokej škole technickej a k nim domov chodili zaujímaví, niekedy trochu blázniví vynálezcovia. „*Otec mal zásadu, že každá práca, teda aj*

učenie, musí byť hraou,“ hovorí Beata Puobišová. Nečudo, že pre projekt sa nadchli nielen jej bratia a sestra, ale aj syn Peter a Vladko, ktorý už nie je medzi nami. V roku 1992 sa v Bratislave konala prvá výstava Schola Ludus Energia a Beata Puobišová bola jej riaditeľkou. Skúsenosti sa jej potom zišli, keď organizovala už samostatné výstavy Vedeckej hračky – za desať rokov ich bolo vyše 150 po celom Slovensku a zahrlo sa na nich okolo dvestotisíc detí aj dospelých.

CHAOTICKÝ MUŽIČEK

Beata Puobišová navštívila okolo osemdesiat interaktívnych centier vedy, veľa medzinárodných podujatí o hračkách a odvšadiaľ si nejakú neobyklú priniesla. Zobierala ich viac ako osemsto. Doma na chladničke jej visí napríklad malý chaotický mužiček, ktorý po dotyku vždy inak hýbe nohami aj rukami. Z týchto hračiek vytvorila niekoľko typov výstav a je rada, keď sa návštevníci začudovane usmiejú nad jej upozornením: Prosím, DOTÝKAJTE sa vystavených exponátov! Najobľúbenejšou je však pre ňu výstava Vedecká hračka v škole, určená pre žiakov. „*Žiadna dedina nie je pre mňa malá, ak si škola výstavu*

objedná, nainštalujeme ju hocikde," vysvetľuje. Tak deti spoznajú kráčajúci budík, lietajúcu zemeguľu, vznášajúce sa spinky, guľatú kocku, šach pre troch, čarovné magnetické pero... Ku každej hračke je opis, ako sa s ňou hrať, aký jav treba pozorovať a nakoniec odborný opis fyzikálneho javu, ktorý hračka predstavuje. „Deti aj dospelí zabudli pozorovať, lebo televízia im podsúva hotové veci a názory,“ zamýšľa sa. „Hrať sa s vedeckou hračkou znamená aj rozmýšľať o nejakom prírodnom jave,“ hovorí.

SŤAŽ PRE VÝMYSELNÍKOV

Aby múdrych hračiek bolo stále viac, vymyslela táto skromná dáma spolu so svojou rodinou medzinárodnú súťaž Vedecká hračka. Za štrnásť rokov prišlo do súťaže 173 návrhov, z toho takmer polovica zo zahraničia od viac ako sto autorov – dospelých aj detí. Tridsať nápadov zo súťaže pomohla Beata Puobišová doviest' až do podoby patentu, niektoré sa začali aj vyrábať. Napríklad magnetické pero, čarovnú paličku, stavebnice Bago a Dominika, stolové spoločenské hry Miaplay... Asi najradšej má víťaznú hračku z prvého ročníka od Miška Habalu. Prastará mu rozprávala o hračke, ktorú videla v starom Rakúsko-Uhorsku. Obyčajná palič-

ka so zárezmi – takzvaný rováš, ktorá má na konci vrtuľku. Keď pohybnúte inou paličkou po zárezoch, vrtuľka sa krúti. Ak však na rováš správne položíte palec, krúti sa opačným smerom – nádherný príklad vlnenia, ktoré prechádza drevom. Z mnohých mladých nadšencov vedeckých hračiek sa stali jej kamaráti, ktorí tete volajú aj o desiatej večer, aby sa poradili... „Stre-távam sa najmä s deťmi, ktoré nie sú čistí jednotkári. Sú to skôr priemerné, ale šikovné deti, ktoré samostatne myslia. Možno aj preto celkom nezapadajú do rámcu a požiadaviek školy – veď ony stále vyrušujú, lebo sa pýtajú,“ zamýšľa sa. Vďaka jej nadšeniu sa víťazi súťaže dostali napríklad na medzinárodné prehliadky vedecko-technických projektov detí a mládeže. V dvoch prípadoch si Beata Puobišová zobrala takmer dvestotisícovú pôžičku, aby deti vôbec mohli vycestovať a prezentovať sa svojimi návrhmi. Španielsko spláca dodnes... Veď, ako môžete povedať deťom, že nepôjdu, lebo ministerstvo kultúry neschválilo finančnú podporu? A pri všetkých cestách Beata Puobišová sní-

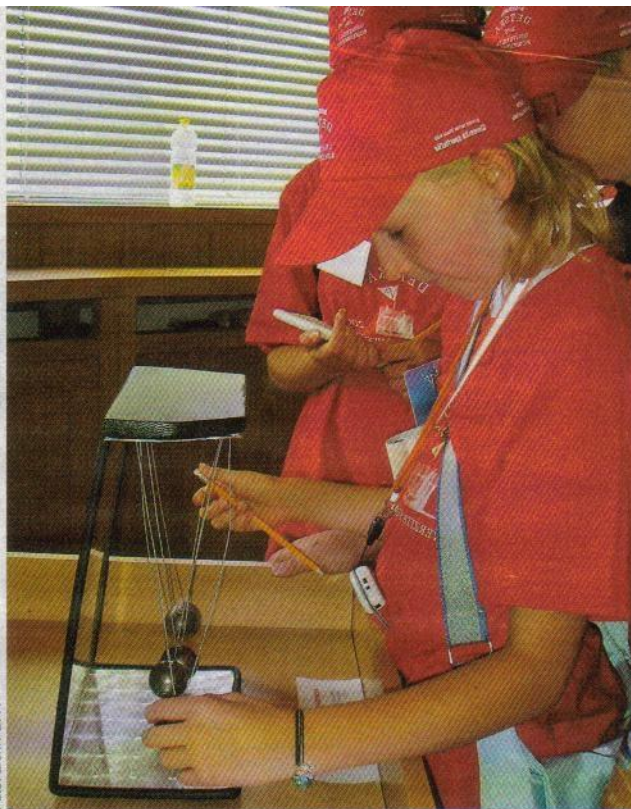

Foto: archív B. P.

■ Zaujímavé vynálezy deti uchvátili. Nemusia sa drviť encyklopedické údaje

va, že sa raz aj u nás podarí vytvoriť stále centrum vedy pre všetkých, v ktorom vedecké hračky budú mať čestné miesto.

■ ZUZANA LAJDOVÁ

*
 UPIEKLI SME PRE VÁS
 NAJLEPŠIU PONUKU

www.skoda-auto.sk

SIMPLY CLEVER

Škoda Fabia od 149 950,-
Škoda Roomster od 187 495,-

Vychutnajte si aj vy fantastickú ponuku, ktorú sme upiekli len pre vás. Plnú porciu Novej Škody Fabia alebo Škody Roomster si teraz môžete dopriať len za polovicu ceny. Zvyšok zaplatíte až o rok. Navyše teraz získate povinné zmluvné poistenie na jeden rok a zimné kolesá zadarmo. Navštívte našich autorizovaných predajcov Škoda. Táto ponuka vám určite zachutí!

TERAZ IBA ZA
1/2
 ŠkodaRadost 4***BONUS**

Povinné zmluvné poistenie
 na 1 rok

Zimné kolesá platia len pre skladovú vozidlá
 Kombinovaná spotreba a emisie CO₂: Fabia, Roomster: 4,9-7,1 l/100 km (120-180 g/km)